

Asia: VN/14215/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitoiminnan kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomionne koskien annosjakeluyksikön toimilupa- ja toimintaa koskeviin vaatimuksiin (12 b-12 i § ja lääkeasetuksen 27 §), muutokset lääkkeiden luovuttamiseen lääketehasta tai tukusta (31 ja 32 §) ja valvontaan (77 ja 89 §)

Ei kommentteja.

Huomionne koskien apteekin tehtävien koontiin (38 b §) sekä hintaneuvonnan (56 b §) ja lääkehoidon opastukseen ja neuvonnan (57 §) muutoksiin. Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Kannatamme apteekkien tehtävien kokoamista sekä täsmentämistä lainsäädännössä. On perusteltua, että neuvonnan ja opastuksen sisältöä laajennetaan kattamaan pelkän tuotekohtaisen neuvonnan lisäksi asiakkaan henkilökohtaiset hoidon tarpeet sekä tilanteet. Myös itsehoitovalmisteisiin liittyvä hoidon tarpeen arviointi on myönteinen uudistus. Valvonnan osalta siihen saattaa kuitenkin liittyä ongelmakohtia sekä hallinnollista kuormitusta apteekeille.

Ehdotetut kirjaukset vastaavat pitkälti apteekkien nykyisiä käytäntöjä, mutta niiden selkeä kirjaaminen lakiin on perusteltua. Tämä edistää yhdenvertaista neuvontaa, ehkäisee lääkkeiden haitta- ja yhteisvaikutuksia sekä tukee tarkoituksenmukaista ja laadukasta lääkehoitoa. Lisäksi se vahvistaa asiakkaan hoitoon sitoutumista. Lääkityslistan käyttöönotto tulee osaltaan edistämään turvallisen ja järkevän lääkehoidon toteutumista entisestään.

Pidämme hyvänä, että apteekeille asetetaan velvoite tarjota ensisijaisesti edullisinta lääkevalmistetta sekä resepti- että itsehoitolääkkeissä, sillä tämä voi lisätä lääkkeiden välistä hintakilpailua. On kuitenkin ongelmallista, mikäli velvoite ei koske yhdenvertaisesti kaikkia myyntikanavia. Edullisimman itsehoitovalmisteen tarjoamisvelvoite tulisi ulottaa myös verkkoapteekkeihin ja vähittäiskauppaan. Lisäksi on mahdollista, että ehdotettu sääntely johtaa

tilanteisiin, joissa apteekit joutuvat antamaan maksutonta neuvontaa asiakkaalle, joka on hankkinut lääkkeensä muualta. Tämä voi lisätä apteekkien työkuormaa ja vääristää toimijoiden välistä kilpailua.

Huomionarvoista on, että monilla pitkäaikaissairailta lääkehoidon toteutumista sekä hoitoon sitoutumista haastaa ennen kaikkea taloudelliset tekijät kuten lääkkeiden ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korkeat hinnat. Tilanteen helpottamiseksi on tärkeää huolehtia siitä, että Kelan lääkeluottokokeilun kaltainen malli vakiinnutetaan sekä siitä, että apteekkeilla on riittävät tiedot ja taidot ohjata asiakasta tilanteissa, joissa lääkkeet uhkaavat taloudellisista syistä jäädä hankkimatta.

Huomionne koskien noutolokerikkojen sijaintirajoituksen poistamiseen (57 e §)

Pidämme noutolokerikkojen sijaintirajoituksen poistamista pääosin perusteltuna, sillä se voi parantaa lääkkeiden saatavuutta ja hankkimisen joustavuutta erityisesti harvaan asutuilla seuduilla sekä tilanteissa, joissa asiointi apteekin aukioloaikojen puitteissa on haastavaa. Keskeistä on kuitenkin varmistaa, että lääkehoidon neuvonta toteutuu asianmukaisesti koko lääketoimitusprosessin ajan myös silloin, kun lääkkeiden toimitus tapahtuu noutolokerikoiden kautta. Tämä edellyttää toimivia sekä helposti saavutettavia neuvontakanavia.

Mahdollisia riskejä on, että noutolokerikkojen lisääntyminen heikentää fyysisten apteekkien kannattavuutta, vaikeuttaa pienten apteekkien toimintamahdollisuuksia sekä vähentää kasvokkaisen neuvonnan saatavuutta. Pitkällä aikavälillä tällä voi olla vaikutuksia apteekkipalveluiden alueelliseen kattavuuteen. Monin paikoin muutos saattaa suosia ennen kaikkea suuria toimijoita, joilla on jo valmiiksi resursseja investoida verkkokauppaan ja logistisiin ratkaisuihin.

Huomionne koskien alueen sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä vastaavan tahon tehtävästä arvioida alueen apteekkipalveluita (41 ja 52 §)

Ei kommentoitavaa, ehdotukset ovat järkeviä sekä yhdenmukaistavat ja selkeyttävät lainsäädäntöä.

Huomionne koskien apteekkiluvan ehdoksi asetettuja sivuapteekkeja koskeviin muutoksiin (52 §)

Kannatamme esitystä. Mahdollisuus muuttaa tietyin edellytyksin oikeutena oleva sivuapteekki apteekkiluvan ehdoksi tukee apteekkiverkoston säilymistä ja vahvistaa sen alueellista kattavuutta.

Maan kattavan verkoston ylläpitäminen on tärkeää erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaat tarvitsevat henkilökohtaista ja käytännönläheistä lääkehoidon ohjausta. Esimerkiksi biologisten lääkkeiden ja biosimilaarien lääkevaihdon yhteydessä uuden lääkkeen antolaite voi poiketa merkittävästi aiemmasta. Tämänkaltaisissa tilanteissa kasvokkain ja läheltä saatavan neuvonnan merkitys korostuu, jotta lääkehoidon oikeaoppisesta toteutumisesta voidaan varmistua.

Huomionne koskien itsehoitolääkkeiden vähittäismyyntiluvan haltijan verkkopalveluun (54 j §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Kannatamme esitystä, sillä se voi lisätä itsehoitolääkkeiden välistä hintakilpailua ja siten alentaa lääkkeiden käyttäjille aiheutuvia kustannuksia. Samalla korostamme asiakkaiden tietoturvan varmistamisen merkitystä verkkopalveluiden laajentuessa.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää myös lääkeneuvonnan toteutumiseen riippumatta siitä, mikä toimija verkkopalvelua ylläpitää. Lääkeneuvonnan tulisi toteutua yhdenvertaisesti myös vähittäiskauppojen verkkopalveluissa. Muussa tapauksessa riskinä on, että vähittäiskauppojen kautta hankittujen itsehoitolääkkeiden neuvonta siirtyy käytännössä apteekkien vastuulle. Tämä voi lisätä apteekkien työkuormaa ja johtaa toimijoiden väliseen epätasapainoon.

Huomionne koskien yhteistyöstä sopimista apteekkien verkkopalvelussa (55 c §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Pidämme yhteistyön edistämistä apteekkien verkkopalveluissa lähtökohtaisesti kannatettavana.

On kuitenkin tärkeää varmistaa yhteistyön tasapuolisuus ja toimivat kilpailuolosuhteet. Mahdollisena riskinä on, että suurimmat toimijat dominoivat markkinoilla ja sanelevat yhteistyön ehdot, jolloin pienempien toimijoiden neuvotteluasema on tosiasiallisesti heikko tai jopa olematon. Yhteistyö on tällöin toispuoleista ja suuria toimijoita sekä vähittäiskauppaa suosivaa.

Huomionne koskien apteekkitoiminnalle asetettaviin toiminnallisiin ja laadullisiin vaatimuksiin (56 c-56 d §)

Kannatamme esitystä, sillä vaatimuksia seuraamalla kykenemme myös kehittämään apteekkijärjestelmää paremmin. On kuitenkin tärkeää oikeita seurantakeinoja pohdittaessa käydä keskustelua apteekkien kanssa, jotta seuranta toteutuu mahdollisimman yhdenmukaisesti sekä vähällä hallinnollisella vaivalla.

Huomionne koskien itsehoitolääkkeiden samanhintaisuuden vaatimuksen purkamiseen apteekin eri palvelukanavien välillä (58 § ja lääketaksa-asetus 4 §)

Kannatamme esitystä, sillä näin voidaan lisätä hintakilpailua ja vähentää asiakkaalle kohdistuvia lääkekustannuksia. Lääkekustannukset ovat monille pitkäaikais- ja monisairaille suuri kuormitustekijä, joka ei koske pelkästään reseptilääkkeitä. Esimerkiksi SOSTEn vuonna 2024 teettämän kyselyn mukaan korvauksien ulkopuolelle voi jäädä lääkkeitä satojen eurojen edestä.

Huomionne koskien Schengen-todistuksen antamisesta perittävästä maksusta (55 a § ja lääkeasetuksen 21 d §)

Ei kommentoitavaa.

Huomionne koskien lääkesopimusta koskevista säädösmuutoksista (55 b §, lääkemääräyslain 3, 5 d, 12 d ja 13 §, asiakastietolain 65 §, opioidiriippuvuuden vieroitus- ja korvaushoidosta opioidilääkkeillä annetun asetuksen 3 §). Pyydämme esittämään lain voimaantuloa koskevat huomionne myöhemmässä kohdassa.

Ei kommentoitavaa.

Huomionne koskien ehdotetun lainsäädännön voimaantuloon

Ei kommentteja.

Huomionne esityksen perusteluista

Esityksen perustelut ovat kokonaisuudessaan kattavia sekä perusteltuja.

Huomionne esityksen vaikutusten arvioinnista

Ei kommentteja.

Huomionne muista esityksessä olevista ehdotuksista

Ei kommentteja.

Arvola Elisa
Suolistosairaudet ry